

על דילמת התפילה במחנות השבויים

הרמן... כינס את חבריו למניין. לדאנצי וגם להרמן היה סידור תפילות. התחילו מחפשים יהודים למניין. אחדים הביעו שמחתם, שמצוי ביניהם רב. אך יש שהתרעמו: "מה פתאום מניין במחנה? ייודע לגרמנים שיש כאן יהודים, והפורענות לא תאחר לבוא!" הוויכוחים היו ערים וסוערים, עד שהרמן החליט: הרוצה – יבוא ויתפלל, והממאן – יתווכח. "שמע ישראל", בקע קול מאורות אולטיניצה [מחנה השבויים].
(צבי עזריה – הרמן הלפגוט, **עדים אנחנו**, ע' 28-31)

על התפילה במחנה בנירנברג, גרמניה:

התפילות בציבור נמשכו זמן מה. באחד הימים נכנס קצין גרמני וניגש אל זקן הצריף. הלה הצדיע וקרא:
"מספר 7488, להתיצב!"

הרמן ניגש אל הקצין וחש שעיני חבריו מלוות אותו בחרדה... הכניסוהו אל חדר קטן. מסביב לשולחן ישבו קצינים אחדים. החקירה החלה.
"האם אתה רב?"
"כן", השיב הרמן.
"האמנם רב אמיתי?"
"כן", ענה שנית...

"מי התיר לכם, ליהודים, להתפלל?"

"לא נאמר לנו שאסור הדבר", השיב השבוי.

עתה נשתנה כליל קולו של הקצין. הוא התחיל לצעוק ולגדף: "מי התיר לכם ללמוד עברית?"

"... יודען שוויינע! (יהודים חזירים!)" צווח הקצין, "הכל אסור עליכם! הבנת? מהיום ואילך אסור לכם להתפלל, אסור ללמוד!"

הרמן הצדיע ואחד הקצינים החזירו לחדר שם המתין לו הקצין שהביאו. בדרך לחש על אזנו:

"היזהרו! כל מה שאתם עושים בצריף ידוע לנו."

החברים, שחרדו לגורלו של הרמן בשעה שהוצא מהצריף, קיבלו עתה את פניו בשמחה. מששמעו מפיו את פרטי החקירה, הבינו שלא רק התפילה אסורה עליהם. יש למעט ככל האפשר בדיבור גם בצריף. הוחלט שהרמן יתפלל בלחש בין המיטות. השבויים יעמדו דום ויטייחו איתו במחשבות עד שייסיים את התפילה.

(**עדים אנחנו**, ע' 32-33)

תחילה התפללו השבויים בחצר המחנה, בגיטו שלהם. קרבו הזקיפים ורצו לדעת מה הם עושים. היו חברים שהביעו היסוסים:

"מה פתאום 'לכה דודי' בקול רם?"

"קנאים!" טענו אחרים, "זוהי התגרות בגרמנים. מה יאמרו החברים היוגוסלבים?"

לימים נעשו סידורים לתפילה בציבור יום-יום בתוך הצריף. קראו את התורה מן התנ"ך, אמרו "מי שבירך", בין היתר גם ל"קהילת הקודש" אוסנבריק, "אופלג C6". כן התארגנה מקהלה...

(**עדים אנחנו**, ע' 46)